

ἀποδιδόμενην μέχρι τινος εις τούς νεωτέρους του 17ου αἰῶνος, διότι ἡ ἔρευνα περί Εὐ-
δόξου δὲν εἶχεν ἀνακαλύψει ἀκόμη τὰ ἐπιτεύγματα αὐτοῦ. 3) Τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ ὄγκου
ἀκανονίστων στερεῶν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμήδους, ἀποδιδόμενον κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα εἰς
τὸν Ἰταλὸν Καβαλιέρι Ὁ μύθος ὅμως περὶ τῆς τοιαύτης ἀνακαλύψεως τοῦ Καβα-
λιέρι διελύθη, ὅταν κατὰ τὸ 1907 ἀνεκαλύφθη ἐν Κωνσταντινῶν τὸ ἔργον τοῦ Ἀρχιμήδους
Πρὸς Ἐρατοσθένην Ἐφοδος ὅπου μνημονεύεται ἡ συναφὴς μέθοδος (*).

4) Τὰ τῆς εὐρέσεως τῶν νόμων τῆς διαθλάσεως τοῦ φωτός ὑπὸ τοῦ Ὀλλανδοῦ
Snellius (1591—1626), ἐν ᾧ σφύζονται ἤδη 27 πειράματα τοῦ Πτολεμαίου κατὰ τὰ ὁποῖα
εὐρέθησαν οἱ νόμοι τῆς διαθλάσεως τοῦ φωτός (*).

5) Τὰ περὶ ἀνακαλύψεως τοῦ ἡλιοκεντρικοῦ συστήματος ὑπὸ τοῦ Κοπερνίκου, ἐν
ᾧ ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι τὸ πρῶτον γενικῶς
καὶ ὁ Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος τὸ δεύτερον εἰδικώτερον, εἶχον διατυπώσει τὴν θεωρίαν
περὶ τοῦ ἡλιοκεντρικοῦ συστήματος (*).

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω γίνεται, φρονοῦμεν, ἀντιληπτὴ ἡ σημασία τῆς πραγματείας
τοῦ κ. Φωτεινοῦ, ὁ ὁποῖος οὕτω ἀποκαθιστᾷ διὰ τῶν ἐρευνῶν του τὴν ἱστορικὴν ἀλή-
θειαν. Εὐχόμεθα ὅπως ὁ κ. Φωτεινὸς ἐκδώσῃ τὴν πραγματείαν του καὶ εἰς τὴν Ἑλληνι-
κὴν γλῶσσαν, ὥστε περιλήψις τῶν ἐρευνῶν του νὰ καθίσταται προσιτὴ, ἵνα περιληφθῇ
εἰς τὰ σχολικὰ βιβλία νὰ διαπραγματευόμενα τὰ τῆς κατασκευῆς τῶν γεωγραφικῶν
χαρτῶν.

Ε. Σ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ

* *

**Κωνσταντίνου Δ. Γεωργούλη, Ἀριστοτέλης ὁ Σταγίριτης (μονογραφία), Θεσσαλο-
νίκη 1962, σχ. 8 σ. 440.**

Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν βιβλιογραφίαν ἔλειπε μία συστηματικὴ καὶ ὑπεύθυνος ἐπι-
στημονικὴ ἐργασία διὰ τὸν μεγάλον Σταγίριτην σοφὸν καὶ διὰ τὸ καταπληκτικὸν εἰς
ἕκτασιν καὶ βάθος καὶ πρωτοτυπίαν ἐπιστημονικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον του. Τὸ
κενὸν αὐτὸ ἐσκέφθη νὰ τὸ πληρώσῃ ἡ Ἱστορικὴ καὶ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία Χηλκιδικῆς
μὲ μίαν ἐξαιρετὸν ἐπιστημονικὴν μονογραφίαν 440 σελίδων τοῦ διακεκριμένου ἐπιστή-
μονος κ. Κωνστ. Γεωργούλη.

Ὁ κ. Γεωργούλης ἀσχολεῖται μὲ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὰ Ἀριστοτελικά θέματα
ἐπὶ 45 ἔτη. Ἀπὸ τὰ φοιτητικὰ ἐδῶλια ἀκόμη ζῆ τὰ προβλήματα αὐτά, τὰ ἐπεξεργάζεται
καὶ τὰ προάγει καὶ δι' αὐτὸ ἡ ἐργασία του δὲν περιορίζεται εἰς τὴν παράθεσιν τῶν γνω-
στῶν περὶ Ἀριστοτέλους δεδομένων, ἀλλὰ διατυπώνει ἰδικὰ του πρωτοτύπους καὶ βα-
θείας παρατηρήσεις: π. χ. ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ὑπῆρξεν ἐξαιρετὸς μαθηματικὸς καὶ πρό-
δρομος τοῦ Εὐκλείδου, θεμελιώσας τὸ θεωρητικὸν μέρος τῶν Μαθηματικῶν, ὁ ρ ι σ μ ο ὄ ς,
ἀ ξ ι ὡ μ α τ α, τὸ ὁποῖον κυρίως τὸν ἐνδιέφερε (σ. 290—292), καὶ ὅτι χωρὶς τὸν Ἀρι-
στοτέλη θὰ ἦτο δύσκολον νὰ διατυπωθῇ ἡ Εὐκλείδειος γεωμετρία. Ὅτι τὸ cogito, ergo
sum, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Descartes θεμελιώνει τὴν φιλοσοφίαν του, ἔχει τὰς ρίζας

3) Max Simon, Geschichte der Mathematik, 1909, σελίς 264.

4) M. Cohen, I Drabkin, A source book in Greek science σ. 274 καὶ ἐξῆς.

5) Ἀρχιμήδους, Ψαμμίτης (14). Πλουτάρχου, Περὶ τοῦ ἐν τῇ Σελήνῃ φαινομένου πρῶ-
σώπου, κερ. 6. σελ. 928 Α.

του εις τὸν Ἀριστοτέλη καὶ εις τὸν Αὐγουστίνον (σ. 247). Ὅτι ἡ ἰσχύουσα σήμερον θεωρία τοῦ «συνεχοῦς ἀπίρου» εἶναι τοῦ Ἀριστοτέλους. Ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος συστηματικὸς συνταγματολόγος κλπ. κλπ. Τὴν ἐργασίαν ἐπίσης τὴν χαρακτηρίζει αὐστηρὰ ἐπιστημονικὴ μέθοδος, συστηματοποίησις, πλήρης βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωσις καὶ γενικῶς βαθεῖα ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ θεμελιώσις τῶν προβλημάτων. Τονίζεται ὅτι ὁ μέγας Σταγυρίτης σοφὸς ὑπῆρξεν ὁ θεμελιωτὴς τῶν περισσοτέρων ἐπιστημῶν, τῶν Μαθηματικῶν, τῆς Φυσικῆς, τῆς Βιολογίας, τῆς Πολιτικῆς, τῆς Ἠθικῆς, τῆς Ψυχολογίας, τῆς Ποιητικῆς, τῆς Λογικῆς, τῆς Ῥητορικῆς, τῆς Ἱστορίας, τῆς Λαογραφίας κ.ἄ. καὶ μαζί με τὸν Πλάτωνα καὶ τῆς συστηματικῆς Φιλοσοφίας. Ἡ σειρὰ τῆς ὄντολογικῆς ἐρμηνείας τῶν ὄντων προχωρεῖ ἀπὸ τὴν ὕλην εἰς τὸ εἶδος, πού συνιστᾷ τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων, τὸ ὁποῖον εἶδος διέπεται ἀπὸ σκοποῦς. Εἰς τὴν ὑψηλοτέραν βαθμίδα τῆς πυραμίδος τῶν εἰδῶν εἶναι τὸ καθαρόν ἄύλον εἶδος, τὸ ὁποῖον συμπίπτει μετὰ τὸ θεῖον, πού εἶναι ἡ ἐφέλευσα δύναμις καὶ ἡ ἐξομοιοῦσα πρὸς αὐτὴν τὰ εἶδη, εἶναι ὁ μέγας μαγνήτης, «τὸ ἐρώμενον». Εἰς τὸ εἶδος ὑπάρχει τὸ «δυναμει», τὸ ὁποῖον γίνεται «ἐνεργεία» καὶ τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσει καὶ δλοκληρῶνει τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν «ἐντελέχεια», ἡ ὕψιστη δὲ ἐντελέχεια εἶναι ἡ καθαρὰ νόησις, τὸ καθαρὸν εἶδος, αὐτὸ τὸ θεῖον. Ἡ ἐντελέχεια προχωρεῖ ἀπὸ μερικωτέρους εἰς γενικωτέρους σκοποῦς, ἔσχατος δὲ σκοπὸς εἶναι τὸ «ἀγαθόν», τὸ ὁποῖον εἶναι ἀίρετόν καὶ προτιμητέον. Ἡ εὐδαιμονία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν βαυτεράν ἐπιθυμίαν καὶ ἐπιδίωξιν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχει εἰς τὴν κατ' ἀρετὴν καὶ κατὰ λόγον ἐνεργείαν. Εἰς τὴν πυραμίδα τῆς γνώσεως ἴσταται ἡ θεολογία, ἡ γνῶσις τοῦ θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἶναι νοήσεως νόησις, εἶναι ζωὴν (δηλ. ζωῶσα ὑπαρξις) ἀίδιον, ἄριστον, τὸ πρῶτον κινουὺν ἀκίνητον. Τὸ μικρὸν βιβλίον τοῦ Ἀριστοτέλους Περὶ Ποιητικῆς, ἀπὸ ἀπόψεως ἀξίας τῶν αἰσθητικῶν γνωμῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκεῖ διατυπώνονται, βαρύνει περισσότερο ἀπὸ πολλοὺς τόμους αἰσθητικῆς. «Ὁ Ἀριστοτέλης ἠρεύνησε ὅλως νέα προβλήματα καὶ ὑπέδειξε λύσεις, αἷτινες μέχρι σήμερον παραμένουν σεβασταὶ καὶ ἀξιοπρόσεκτοι» (σ. 5). «Ἡ ἐνημέρωσις μετὰ τὴν προσωπικὴν δρᾶσιν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας τοῦ Σταγυρίτου, ἦν προτίθεται νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἡ παρούσα συγγραφή, θὰ ἀσκήσῃ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν διὰ τὴν ἐν γένει πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ζωὴν τῆς χώρας» (σ. 5).

Διὰ τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ πολῦτιμον συμβολὴν τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Κων. Γεωργούλη «Ἀριστοτέλης ὁ Σταγυρίτης» δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθοῦν ἔπαινοι, σημειώνομεν μόνον χαρακτηριστικῶς, ὅτι ἐζητήθη νὰ μεταφρασθῇ τοῦτο εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς του ἤδη ἀσχολεῖται μετὰ τὴν ἐτοιμασίαν ἰδιαιτέρας διὰ κάθε Ἀριστοτελικὸν σύγγραμμα συστηματικῆς μελέτης, ἡ ὁποία, ὁμοῦ μετὰ τὸν «Ἀριστοτέλη», τιμᾷ ὄντως τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην.

B. A. ΚΑΛΟΓΕΡΑΣ

Paul Delbouille, *Poésie et sonorités, la critique contemporaine devant le pouvoir suggestif des sons*, Bibliothèque de la Faculté de la Philosophie et Lettres de l'Université de Liège, fasc. CLXIII, 1961, Société d' édition «Les Belles Lettres» Paris, σχ. 8ον σελ. 267.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ποιήσεως ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἦδη ἐζητήθη νὰ χαραχθῇ νέος δρόμος ἀντίθετος πρὸς τὸν δρόμον τῆς πνευματικῆς καὶ ποιητικῆς παραδόσεως, ἥτις ἤρχισε μετὰ τὸν Ὅμηρον, καὶ ἐναντίον τῆς ὁποίας κατὰ καιροὺς ἠκούοντο ἀντιθέσεις ὀφειλόμεναι εἰς λόγους ἐθνικούς, θρησκευτικούς, ἠθικούς, αἰσθητικούς, ἢ ὠφελμιστικούς. Ὁ Mallarmé διεκήρυξε τὸ 1898 ὅτι «ἀπὸ τὴν ἐπο-